

Fransız komutanlar, Ermeni askerlerinin davranışları konusunda sürekli olarak Paris'i uyarırlar

3

PARİS'te Ermeni lobisi, Kilikya'daki davranışlarından şikâyetçi olan Fransız kumandanlarını "Ermeni düşmanı" diye şikâyete başlamış. Bunlardan biri de Orta Doğu'daki Fransız Silahlı Kuvvetler Kumandanı General Hamelin. Fransa Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Millerand 1919 yılı ilk günlerinde bir yazı göndermiş, bu şikâyetleri fazla benimsememiş ama Ermeni taburlarının cihan savaşının son devresinde Filistin'de taşıdıkları Fransız üniformasının prestijini nasıl yücelttiklerini de hatırlatmış generale...

General Hamelin'e bu hatırlatma oldukça dokunmuş. Oturmuş, 15 şubat tarihi ile aşağıdaki uzun şifre telgrafı Savunma Bakanı'na yollamış (2)(12):

"Ermeni askerleri sayesinde Filistin'de Fransız itibarının yüceldiği konusundaki görüşleri şüphe ile karşılarım. Ve, buna karşılık, katıyetle ifade edebilirim ki, Ermeni askerinin Suriye'de bulunması Fransız menfaatlerine zarar getirmiştir. Yalnız Müslümanlar önünde değil Hıristiyan cemaatleri nazarında da itibarımızı sarsmışlardır.

Birkaç defa İngiliz kumandanlığı bana başvurarak bu Ermeni askerlerinin Beyrut'ta Fransa'nın prestijine ne kadar zarar verdiklerini, şehrin en eskik halkına karşı bile caniyane sabotajlar düzenlediklerini, saldırılara giriştiklerini bildirmiştir.

Ermeni taburlarının Suriye'den uzaklaştırılmasını benden isteyen 21'inci kolordumuzun kumandanı general Buffin'in ısrarları üzerine de bunları Beyrut'tan almış ve Cünye ile Gazir'e yollamıştım. İmkân olur olmaz gemilere bindirerek burarlardan tamamiyle uzaklaştıracam.

Ermeni askerlerinin İskenderun'a indirilmelerinden hemen sonra bir yandan oradaki askerî valimizden, diğer yandan soyulan yerli halktan ardi arkası kesilmeyen şikâyetler gelmiştir.

Ermeni gönüllü askerlerinin Kilikya'ya yayılmaları ile olaylar daha da çoğalmıştır. Evlere baskınlar, soygunlar, halka karşı silahlı saldırılar, cinayetler, camilere tecavüzler, tamamiyle keyfi tevkifler, silahları ile birliklerinden kaçıp halkı dehşete verici harekete girişmeler, kadınların ırzlarına geçmeler vesaire...

Halep ile Kilis'teki İngiliz kumandanlığı bu Ermeni askerlerinin kendi bölgelerinde de tecavüzlere giriştiklerini bana bildirerek şikâyetlerde bulundu.

Bu olaylar karşısındadır ki İngiliz kumandanlığı, Kilikya'da asayişin sağlama görevinin Ermeni lejyonuna bırakılmasının imkânsız olduğunu görerek, Kilikya kuzey sınırındaki Ermeni topraklarını kendi kontrol bölgesine dahil etti."

Ermeni aleyhtarı olmakla suçlanan general Hamelin'in telgrafı şu cümle ile son buluyor:

"Ben Ermeni gönüllü askerlerini, emellerinin çevrelediği topraklara doğru yöneltmeye, onları oralara kadar göndermeye muvaffak olmuşum. Fakat kendi davranışları onları bu topraklardan çıkarıp attı."

★★★

18 gün sonra...

General Hamelin, o günlerde en süratli haberleşmeyi sağlayan bir radyo-telgrafta şu bir tek satırı okur:

"Birleşik Amerika, kurulacak Ermeni devletinin manda idaresini üzerine almaya isteklidir."

Fransız generalinin bu haber karşısında tepkisi çok ilginç.

"Türklerin Ermeni katliamından bir başka tablo" diye dünya kamuoyuna sunulması çok muhtemel bir başka fotoğraf! 1919 martında Halep olaylarında çekilmiş "Katliam" fotoğrafını ne kadar andırıyor! Fakat bir yanlışlığa

şimdiden mani oluruz ümidi ile biz bu fotoğrafın hakiki hikâyesini hemen verelim: Resim; (Şam bombalar altında - 1924-1926 Suriye İsyanı sırasında bir Fransız kızının hatıraları) adlı ve ALICE POULLRAU tarafından yazıl-

mış, o yıllarda Fransa'da Yvetot'da, Bretteville kardeşlerin matbaasında basılmış kitaptadır. O yıllarda Suriye'de Türk yoktur ve bu komşu ülke Fransa manda idaresi altında bulunmaktadır.

- General Hamelin: «Ermeni gönüllü askerlerinin Kilikya'ya yayılmaları ile olaylar daha da çoğalmıştır. Evlere baskınlar, soygunlar, halka karşı silahlı saldırılar, cinayetler, camilere tecavüzler, tamamiyle keyfi tevkifler, kadınların ırzına geçmeler vs.»

Şikâyetçi komutanlar, «Ermeni düşmanı» ilân ediliyor

Sevinir... Beyrut'tan 5 mart tarihi ile Savunma Bakanı'na aşağıdaki şifre telgrafı gönderir (13):

"Bir radyo-telgrafında Amerika'nın, Ermeni devletinin mandateri olmayı arzu ettiğini okudum.

Siyasi görüş belirtmeye yet-

kili değilim. Yalnız bir Fransız olarak, tecrübelerime ve Kilikya'dan dönen Ermeni taraftarı subayların da görüşlerine dayanarak aşağıdaki noktaları açıklamaktan kendimi alamıyorum:

- Fransa, Ermeni devletinin idaresini üzerine alırsa çok ağır mali fedakârlıklara sürüklenecektir.

- Ermeniler, Fransa'da bugün benimsenmiş birtakım boş hayallerin aksine, eline kuvvet geçince barbarlaşan, yalnız kazanç ve kâr düşünceleri ile misilleme yapan, kendi aralarında da birbirlerini yiyen bir millettir. Bu Ermeni milletine Fransa yardım etmeye başlarsa Anadolu halkı nazarında prestijlerini kaybedecektir.

- Ermeniler Fransa'nın sınırsız zenginliğine bel bağlamaktadırlar. Fakat buna rağmen bize minnettar değildirler ve hiçbir zaman da minnettar olmayacaklardır.

- Ayrıca bunlar müttefiklerimiz ile aramızda siyasî güçlükler doğmasına da sebep olacaklardır.

- Ermenilere yapılacak maddî yardımların, bize terk edilmiş nüfuz bölgelerinde sarfedilmesini Fransa devletinin menfaatlerine daha uygun görüyorum."

(12) - Serie; Levant 1918-1929. TURQUIE. cilt; 69 (Legion D'Orient)

bölümü. (S. 85).
(13) - Aynı seri, aynı cild, aynı bölüm. (S. 73).

YARIN:
**ERMENİ BİRLİĞİ
DAĞITILYOR**

